

„Cheops dospěl k takovému stupni špatnosti, že dal v peněžní tísní svou dceru do nevěstince a přikázal jí, aby opatřila co nejvíce peněz. Kolik, to mi neřekli. Ona otcův příkaz splnila, sama pak se rozhodla, že po sobě zanechá památník. Od každého svého návštěvníka požadovala, aby jí daroval jeden kvádr. Z těchto kvádrů prý pak byla postavena prostřední ze tří pyramid, které stojí před velikou pyramidou.

Egyptané pravili, že tento Cheops kraloval padesát let a po jeho smrti zdědil vládu jeho bratr Chefrén. Jednal prý stejně jako Cheops a také dal postavit pyramidu, která však nedosahuje rozměrů Cheopsovy pyramidy. O tom jsme se ostatně přesvědčili změřením...“

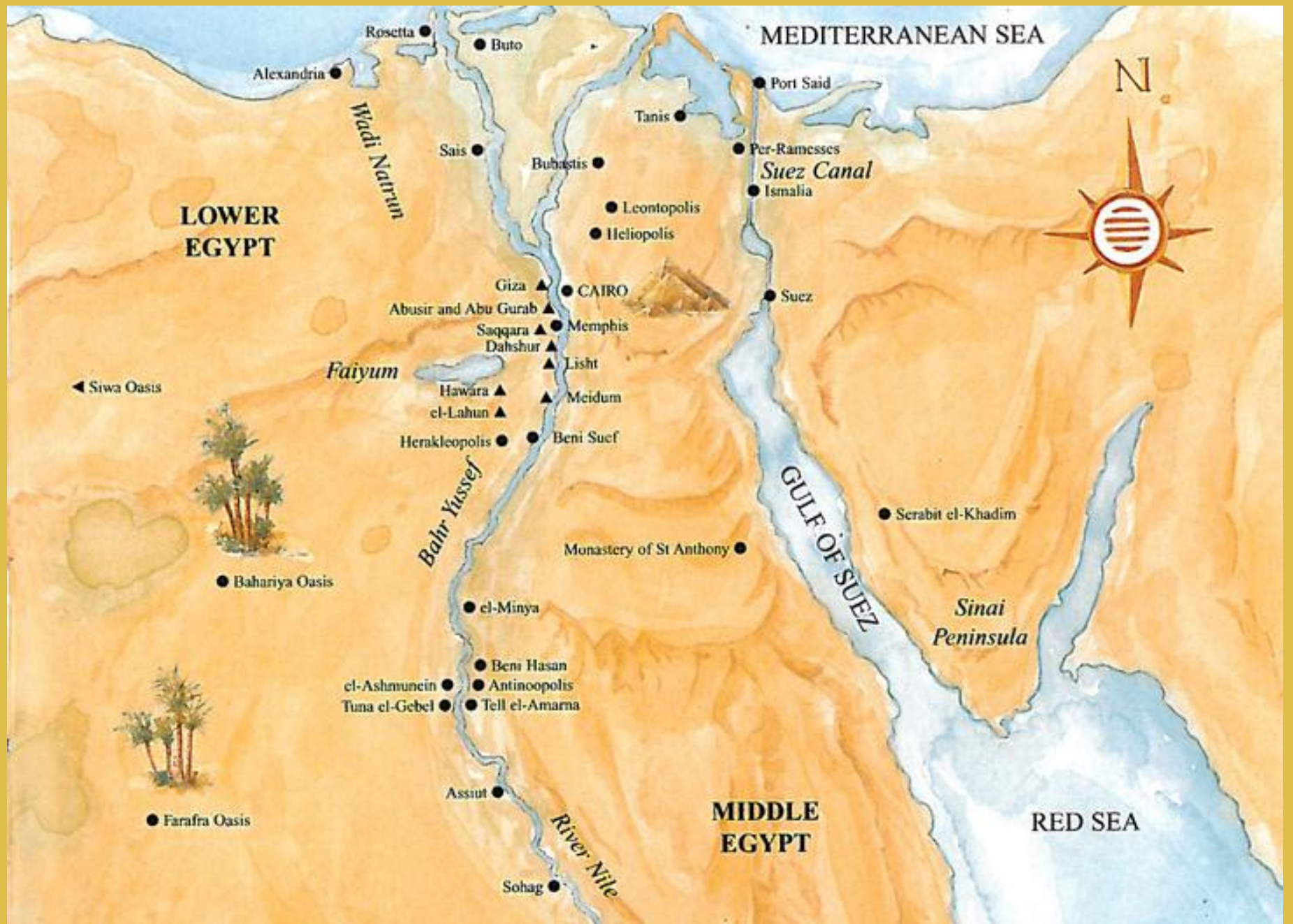
(Hérodotos, Dějiny, kniha druhá, kapitoly 126-127)

- z doby **Střední říše** pochází staroegyptská ***Povídka o Sinuhetovi*** (byla sepsána před téměř 4000 lety)

- její napínavý děj je situován do doby, kdy byl zavražděn zakladatel 12. dynastie Amenemhet I. a vlády se okamžitě ujal Senusret I.
- *Hieratický ostrakon s textem Povědky o Sinuhetovi z muzea Ashmolean v Oxfordu. Opisy na hieratických papyrech jsou uloženy v Egyptském muzeu v Berlíně. Texty opisovali pro cvičební a učební účely žáci písarských škol.*
- Sinuhet prchá ze sídelního města Ictaveje → vyhne se pohraničním pevnostem Vládcovy zdi → dostane se až k Velkému hořkému jezeru v Suezské šíji (cesta dlouhá cca 250 km)

LOWER EGYPT

MEDITERRANEAN SEA

N

MIDDLE EGYPT

RED SEA

Wadi Natrun

Faiyum

Bahr Yussef

GULF OF SUEZ

River Nile

Sinai Peninsula

Alexandria

Buto

Port Said

Tanis

Sais

Bubastis

Per-Ramesses

Ismalia

Leontopolis

Heliopolis

Giza

CAIRO

Abusir and Abu Gurab

Memphis

Saqqara

Dahshur

Lisht

Meidum

Herakleopolis

Beni Suef

Monastery of St Anthony

el-Minya

Beni Hasan

el-Ashmunein

Antinoopolis

Tuna el-Gebel

Tell el-Amarna

Assiut

Sohag

Serabit el-Khadim

Siwa Oasis

Bahariya Oasis

Farafra Oasis

„Dusil jsem se, hrdlo jsem měl vyprahlé. A tehdy jsem si řekl: Takhle chutná smrt!“

- dostane se až do syropalestinské oblasti
- souboj Sinuheta se silákem → líčení se považuje za literární vzor biblického střetnutí Davida s Goliášem
- zatouží po návratu do vlasti: *„Co je důležitější, než aby se mé mrtvé tělo spojilo se zemí, v níž jsem se narodil?“*
- audience před Senusretem, bohem žijícím na zemi: Sinuhet ležel před králem *„čelem k zemi a zbavený smyslu, duše ho opustila, údy se mu třásly, nebyl schopen rozeznat život od smrti“*
- Sinuhetovi postavili pyramidu z kamene uprostřed ostatních pyramid, zajistili mu pohřební výbavu, přidělil zádušní kněze, vyčlenili zádušní statek s poli a zhotovili sochu pokrytou zlatem → král mu tím poskytl předpoklady pro věčný a blaže-

ný život na onom světě

Pyramida Senusreta I. v Lištu

- dosud nenalezen jediný doklad Sinuhetovy existence – neznáme ani jeho pyramidu, která by se musela nacházet v okolí Senusretova pyramidového komplexu v Lištu, poblíž sídelního města Ictaveje

→ Sinuhet fiktivní postava – v povídce ztělesňuje vzor královského úředníka z doby Střední říše

- **Senusret** – rozvíjel obchodní styky s Puntem

- zahájil velké vodohospodářské práce ve Fajjúmu

- budoval a rozšiřoval chrámy v Héliopoli, Abydu, Karnaku, Elefantině

X Waltari přesunul děj svého románu o Sinuhetovi do amarnské doby (14. stol. př. n. l.): Amenhotep IV. X Tutanchamon, Aje, Haremheb

Obelisk v Héliopoli z doby 12. dynastie, Střední říše

Zdrojem informací o Sinuhetovi byl článek českého egyptologa Břetislava Vachalý (*Dějiny a současnost* 12/2011). Působí v Českém egyptologickém ústavu UK v Praze a Káhiře.

Na fotografii dole egyptolog Miroslav Verner v Abúsíru.

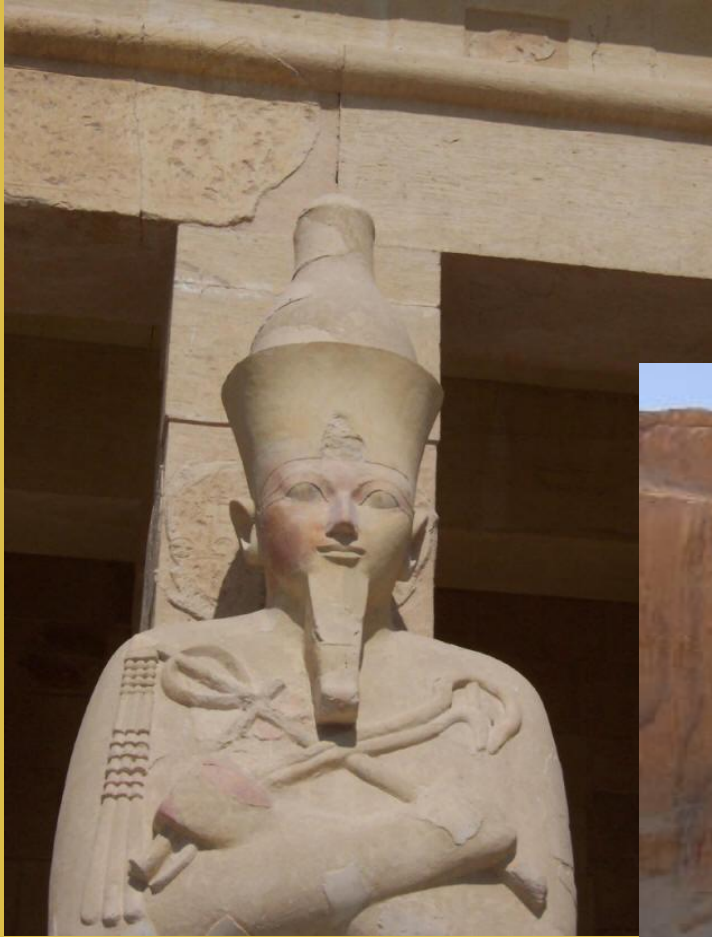

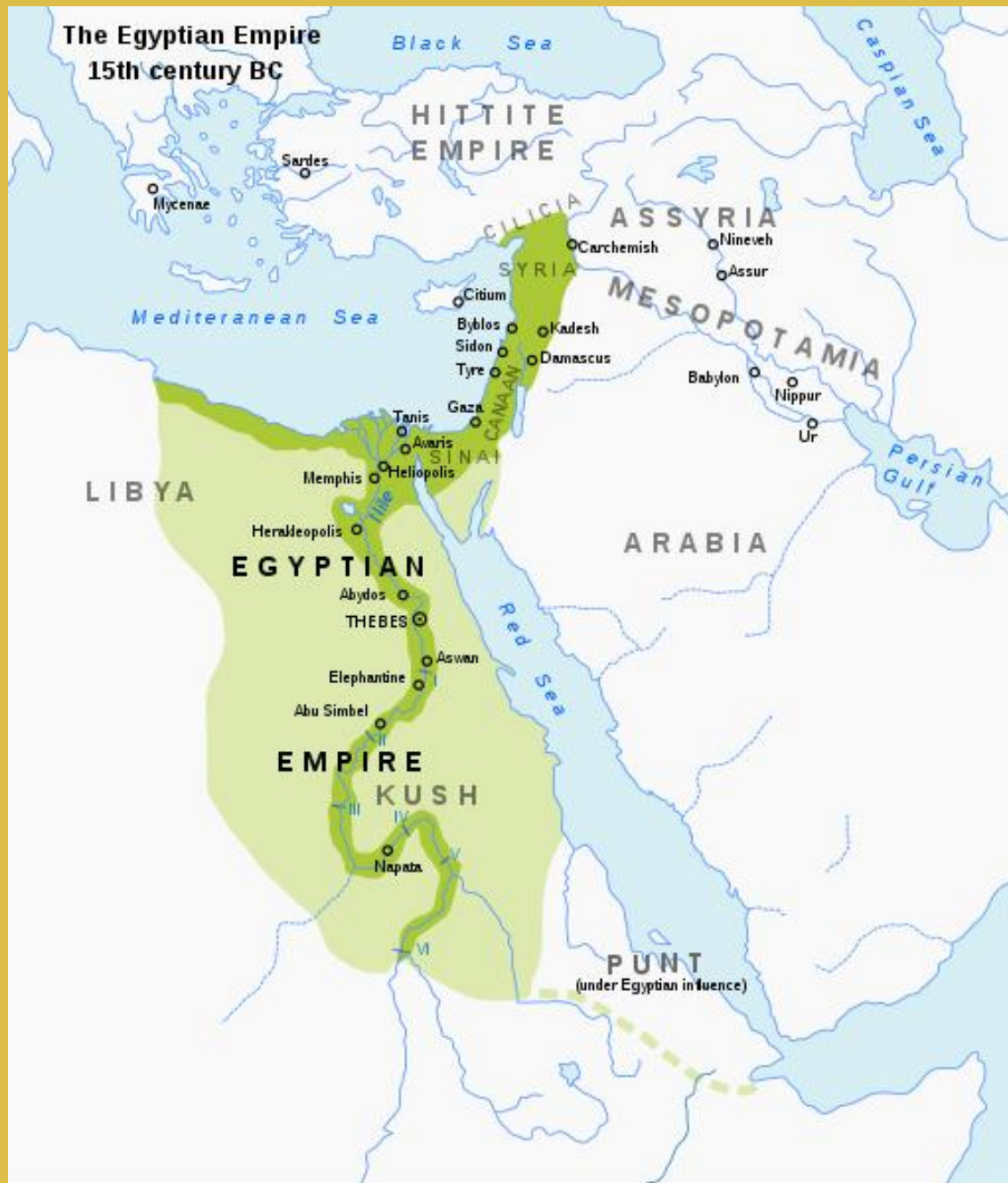
*V 17. století př. n. l. vtrhli do Egypta kočovní **Hyksósové** – bronzové meče, koně, válečné vozy, dokonalé luky → přivodili pád Střední říše (Hyksósové ovládali Egypt cca 1650-1550 př. n. l.)*

NOVÁ ŘÍŠE

Hatšepsut a její zádušní chrám v Dér el-Babí

- za **Thutmose III.** dosáhl Egypt své největší rozlohy
→ získal Sýrie (bitva u Meggida) → Euphrat
→ kontakt s civilizacemi Mezopotámie

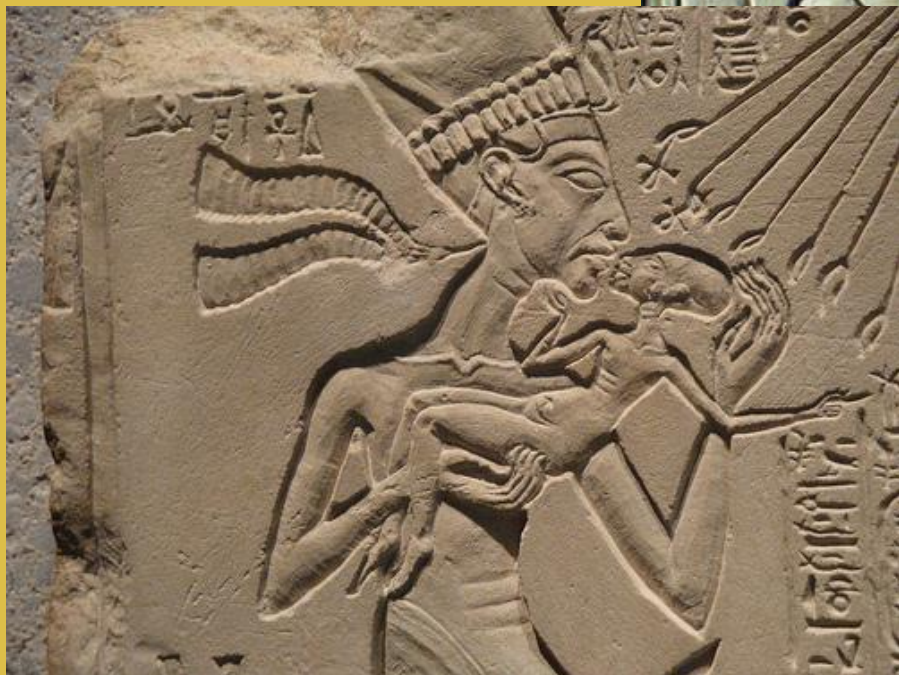
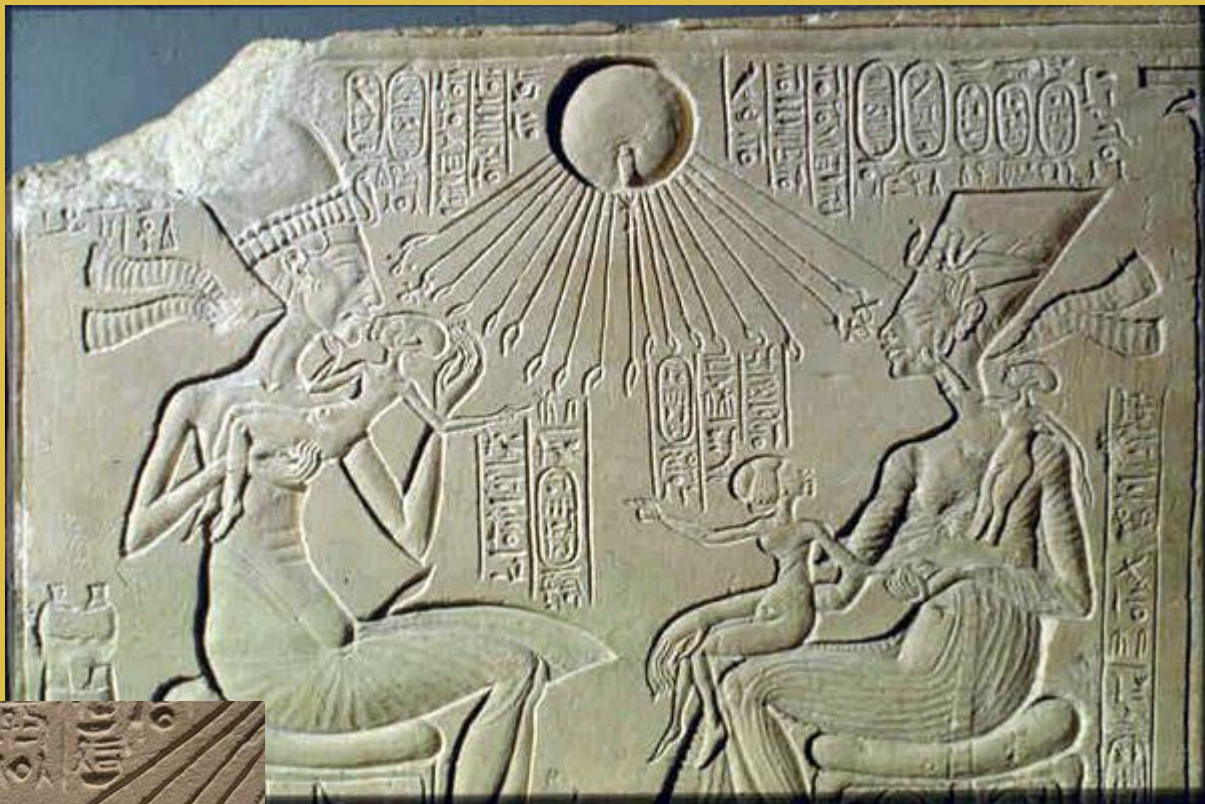
■ „amarnská doba“ – Amenhotep IV. – pol. 14. stol. př. Kr.

Vápencový reliéf nalezený v sutinách Achnatonova hrobu v el-Amarně představuje krále reformátora s ženou a dětmi, jak obětují Atonovi. V ruce drží lotosové květy. Bůh obět' přijímá – naznačují to ručičky, jimiž jsou zakončeny paprsky vycházející ze slunečního kotouče.

*Výjev na vápencovém
domácím oltáři – reliéf ze
soukromého života
královské rodiny v
Amarně: Achnaton a
Nefertiti se svými třemi
dcerami; otec líbá
prvorozenou Merit-Aton.*

*Nejmladší z dcer si hraje s náušnicemi
Nefertiti. I zde paprsky slunečního kotouče
končí ručičkami. Egyptské muzeum v
Berlíně.*

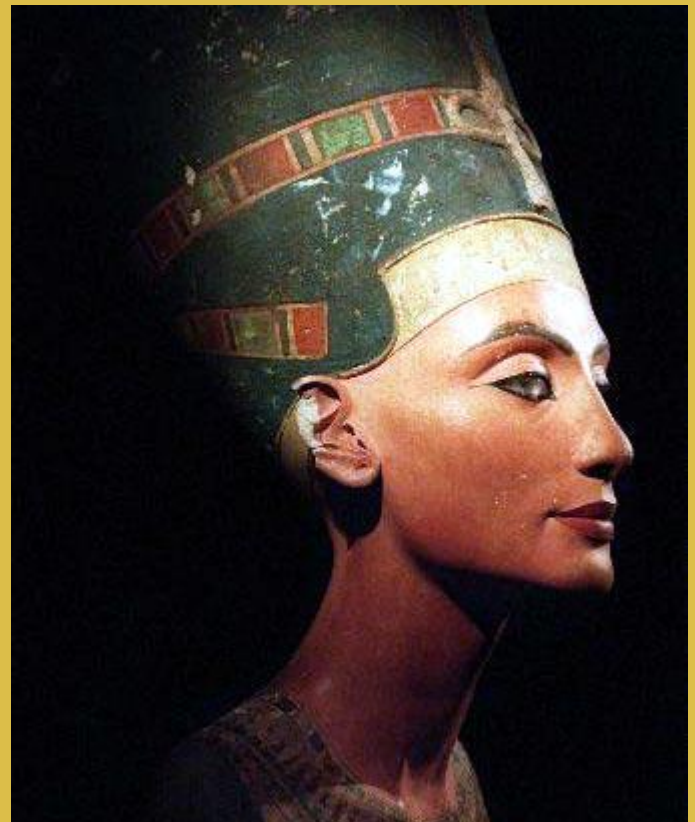

€

VERNISSAGE MEISTERWERKE

Die Büste der Nofretete

ÄGYPTISCHES MUSEUM UND PAPYRUSSAMMLUNG, BERLIN

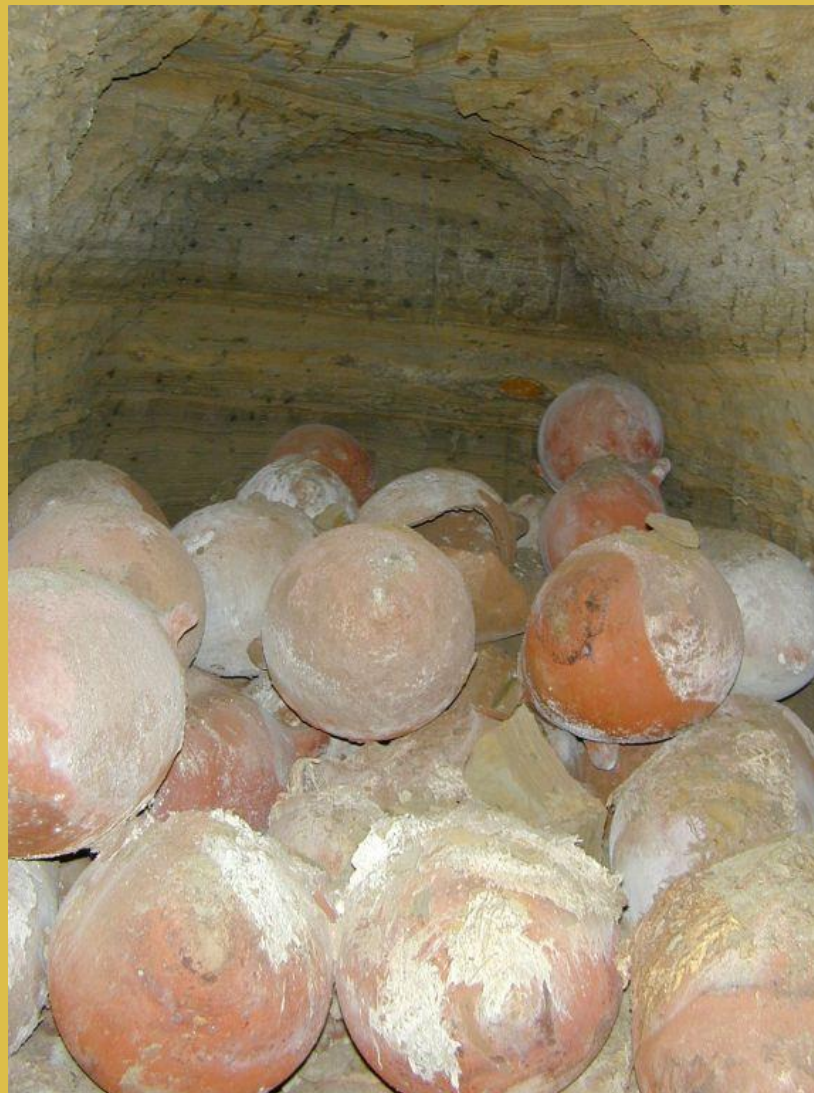
Britský archeolog Howard Carter objevil v roce 1922 Tutanchamonovu hrobku.

- mladičkový Tutanchamon však sám v podstatě nikdy nevládl
- vojenské záležitosti obstarával vojevůdce Haremheb → svým nástupcem jmenoval schopného důstojníka **Ramesse**, který založil novou dynastii
- **Ramesse II.** – 13. století př. n. l.
  - **bitva u Kadeše** (v Sýrii) → s chetitským králem pak uzavřel nejstarší zachovanou mírovou smlouvu v dějinách
    - *nenapadnou se vzájemně, nebudou na svá území podnikat loupeživé nájezdy („nevkročí do země, aby odtud něco vzal“)*
    - *pomoc proti nepříteli ze zahraničí, proti povstání poddaných*
    - *vracení si uprchlíků*
- i Egypt napadly mořské národy
- Egypt a železo?

MUMIFIKACE

*Egyptoložka **Renata Landgráfová***

*Sklad balzamovačů v hrobce hodnostáře
Menechibnekona v egyptském Abúsíru*

Střep nádoby s nápisem „pryskyřice a čerstvá myrha“ Foto: Archiv Českého egyptologického ústavu

*Každý orgán byl pod ochranou jednoho ze čtyř Horových synů – **Amset s lidskou hlavou** pečoval o játra, **sokol Kebehsenuf** o střeva, **pavián Hapi** o plíce a **šakal Duamufet** o žaludek. Jejich podobě se brzy přizpůsobila také víka kanop.*

<http://www.rozhlas.cz/planetarium/archeologie/zprava/967336>

Smuteční obřady u nich probíhají takto: Zemře-li ze vznešeného domu člověk, který je aspoň trochu významný, tu si veškeré ženské pokolení z toho domu potřísní blátem hlavu nebo i obličej, mrtvého nechají v domě a pobíhají po městě s vykasaným šatem a odhalenými prsy a truchlí. Všechny příbuzné chodí s nimi. Muži také truchlí a i oni mají vykasaný šat. Když to vykonali, odvezou mrtvého k balzamování.

Balzamovači s veškerou péčí provedou balzamování. Nejprve vytáhnou křivým železem mozek skrze nosní dírky; část ho vytáhnou takto, část tím, že dovnitř nalijí rozpouštějící látky. Potom naříznou ostrým aithiopským kamenem slabiny a vyberou celou břišní dutinu; vyčistí ji, vypláchnou palmovým vínem a znovu vyčistí rozetřenými vykuřovacími látkami. Potom naplní břicho čistě utřenou myrhou a jiným kořením kromě kadidla, a když je naplnili, zase je zašijí. Pak naloží mrtvého do sodného louhu a tam ho nechají sedmdesát dní. Balzamovat delší dobu není dovoleno. Po uplynutí sedmdesáti dnů mrtvého umyjí a celé jeho tělo zabalí do nařezaných pruhů plátna z Byssu a natrou klovinou, které Egypťané většinou používají místo klišu. Potom převezmou mrtvolu příbuzní, dají udělat ze dřeva dutou podobu člověka, mrtvého do ní uzavřou a uloží v pohřební komoře na stojato opřené o zeď. Takový je nejdražší způsob balzamování.

Těm, kdo nechtějí vynaložit takové náklady a přejí si střední způsob balzamování, balzamuji mrtvé takto: Naplní klystéry cedrovým olejem a vstříkují jej mrtvému do břišní dutiny, aniž ho nařezávají a vyprazdňují břicho. Klystér vstříkují sedací částí a zabraňují mu, aby vytekl zpátky. Potom balzamuji mrtvého po stanovený počet dní. Poslední den vypouštějí z břicha cedrový olej, který tam předtím vstříkovali. Cedrový olej má takovou sílu, že spolu s ním vyjde obsah břicha i střeva v rozpuštěném stavu. Maso rozpouští sodný luh a z mrtvoly zůstane jen kůže a kosti. Když to vše balzamovači vykonali, odevzdají v tomto stavu mrtvolu příbuzným, aniž s ní podnikají cokoli dalšího.

Třetího způsobu balzamování používají pro ty, kdo mají málo peněz. Vypláchnou břišní dutinu ředkvovým olejem, balzamuji sedmdesát dní a potom odevzdají mrtvolu příbuzným, aby si ji odnesli.

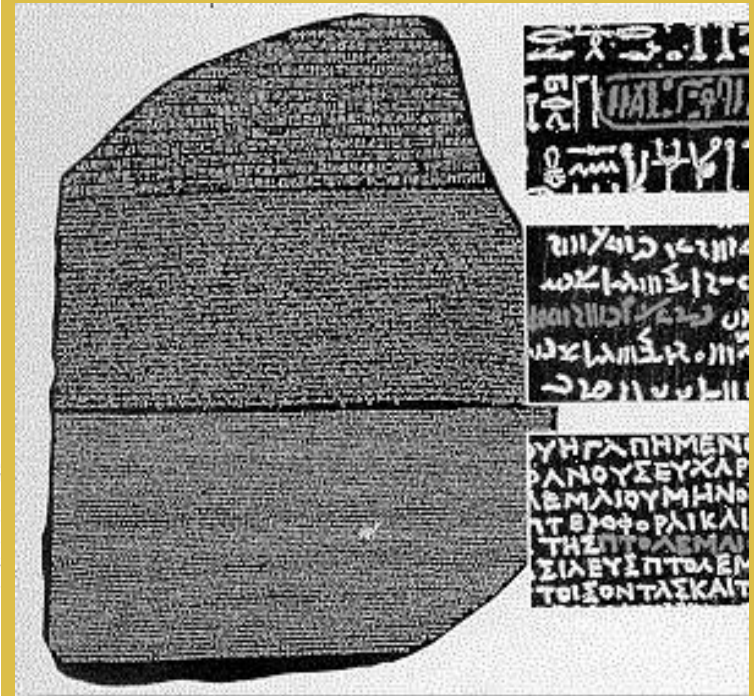
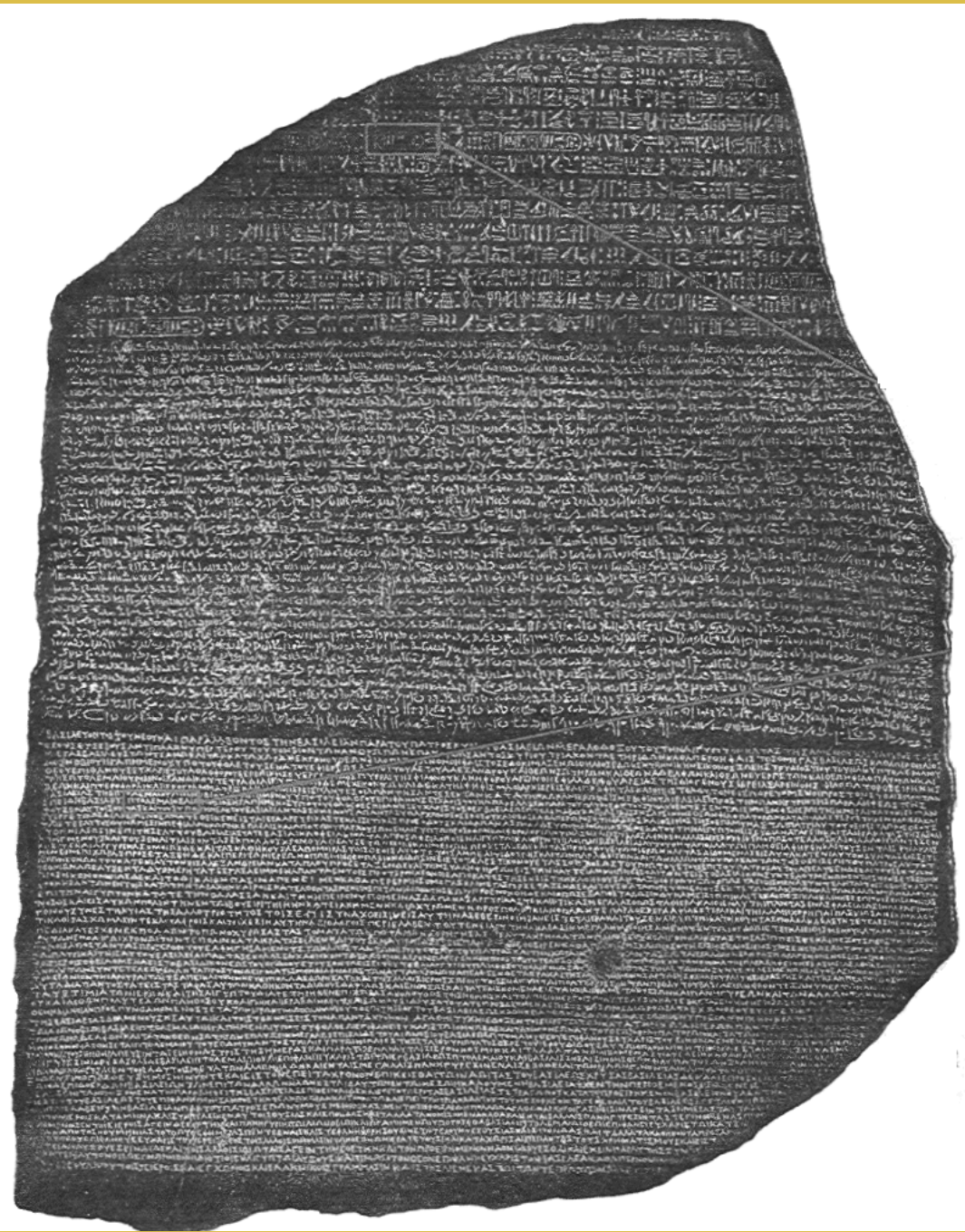
Ženy význačných mužů nedávají hned balzamovat, jak zemrou, a také ne takové, které jsou velmi krásné, nebo které něčím vynikaly. Ty odevzdávají balzamovačům teprve třetí nebo čtvrtý den. Dělají to proto, aby se balzamovači s těmito ženami nepouštěli do soulože. Byl totiž jeden přistižen, že souložil s čerstvou mrtvolou, a udal ho jeho druh v povolání.

Rosettská deska (1799, 1822)

- hieroglyfy
- démotické písmo
- alfabeta

Chrám Amenhotepa III. v Luxoru (Veset)

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10169641407-zahady-stareho-egypta/208572232300009-homerovo-mesto-sta-bran/>

Zopakujte si periodizaci staroegyptských dějin, zaměřte se na kulturu, bavili jsme se též o mumifikaci.